

MIYIMISO

Xana i yini?

Swibalo swa Khasitomo na VAT swi hakeriwa hi ku ya hi [Kavanyisa 39\(1\)\(b\)](#) enkarhini wa ntundzo. Titlilayente ta Khasitomo ta nkarhi lowu nga hundza kumbe leti tsarisiweke ti nga kota ku endla xikombelo xo yimisa hakelo ya xibalo xa Khasitomo na VAT eka nkarhi wo ringana makumenharhu (30) wa masiku ku fikela eka ntsengo wa mpimohenhla wa ntsengo wa xibalo. Ku hava swibalo na tilevhi leswi nga ta yimisiwa eka akhawunti leyi yimisiweke leyi pasisiweke eka tinhundzu leti tumbuluxiweke laha kaya.

Yimiso a hi muxaka wa tlilayente, i xitirhisiwa lexi nyikiwaka eka titlilayente ta Khasitomo ta nkarhi lowu nga hundza kumbe leti tsarisiweke ku yimisa hakelo eka xibalo enkarhini no fikela eka mpimohenhla wa ntsengo wa xibalo. Mutsarisi kumbe munyiki wa layisense u fanele a tata DA 650 na DA 652 ku endla xikombelo xa xitirhisiwa xa yimiso.

Muendli wa xikombelo u fanele a kombisa mpimo wo helela lowu lavekaka eka xibalo na VAT. Ntsengo wa mbhyarhavutihlamuleri lowu faneleke ku nyikiwa wu ta kumisiwa hi Khasitomo ([vona Bonds external standard](#)) loko xitirhisiwa xi nga se nyiketiwa.

Xikombelo xin'wana na xin'wana xa masiku lawa ya hundzuluxiweke, kumbe ntlakuko, kumbe hunguto wa mipimo ya miyimiso xi lava leswaku bondo yintshwa yi tatiwa no pasisiwa ([vona Bonds external standard](#)). SARS yi nge pfumeleli titlilayente leti tsarisiweke kumbe ku nyikiwa layisense ku ngenhelela eka xitirhisiwa lexi loko ti ri na xikweleti (swikweleti leswi swa ha kolotaka ku hakeriwa. [Deferment External Standard](#) yi katsa swilaveko swa yimiso no phurosesiwa ka swibalo swa Khasitomo na VAT.

Xana ku ngeneleriwa njhani?

Titlilayente ta Khasitomo ta nkarhi lowu nga hundza kumbe leti tsarisiweke leti nga na tilayisense ti fanele ti endla xikombelo xa xitirhisiwa xa yimiso hi ku ya hi mipfumelelo ya Xiyenge xa 59A. Fomo yo endla xikombelo leyi faneleke ku tatiwa i DA 650 – Xikombelo xa Yimiso naswona xi fanele yi rhumeriwa eka Hofisi ya Khasitomo kumbe xi rhumeriwa eka Xipano xa Ntsariso wa Rixaka no Layisensa eAlberton. U nga tlhela u languta [Registration, Licensing and Designation external policy](#) and [Deferment External Standard](#).

Muendli wa xikombelo u ta komberiwa ku nyika mbhyarhavutihlamuleri ku sirhelela Mfumo eka lahleko wun'wana na wun'wana lowu nga humelelaka tanihi mbuyelo wa ngingiriko wa yimiso. Ntsengo wa sekhurithi wu ta kumisiwa hi swiyimo no hleleriwa eka xiyimo xa munhu hi ku ya hi endlelo leri tumbuluxiweke vona:

- [Bonds External Policy](#); na
- [Completion of Bonds and Addendum External Manual](#).

Endzhaku ka loko nkarhi wa yimiso wa akhawunti wu pfarile, sisiteme yi ta tumbuluxa Xitatimende xa Akhawunti ya Khasitomo (CSA). Masiku yo engetelela ya kombo (7) sweswi ya pfumeleriwele eka mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke leswaku ku ringanisiwa timali eka CSA ya yena. Siku leri ri tiveka tanihi siku ra hakelo leri ku pfumelaniweke hi rona naswona ri nga hambana ku suka eka tlilayente yin'we (1) ku ya eka yin'wana. Loko mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke yi pfumelana na CSA leyi humesiweke, u fanele a hakela akhawunti ya yena leyi yimisiweke eka siku ra hakelo leri ku pfumelaniweke hi rona ku papalata mixupulo yin'wana na yin'wana na/kumbe ntswalo eka ntsengo lowu xotala ku hakeriwa.

I vutihlamuleri bya mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke ku valanga akhawunti ya yena no tiyisisa leswaku tithiransakixini hinkwato ta akhawunti leyi yimisiweke ti lulamile ku nga si pfiwa akhawunti kumbe ku humesiwa ka Xitatimende xa Akhawunti ya Khasitomo (CSA).

Loko ku ve thiransakixini yin'wana na yin'wana yi fanele yi hundzuluxiwa hikokwalaho ka vuxokoxoko byo hoxeka eka phuroseso ya ntiviso wa khasitomo enkarhini wa nkarhi wa yimiso wa akhawunti, mukhomi wa akhawunti u fanele a rhumela mihundzuluxo leyi faneleke eka Khasitomo ku nga si pfiwa akhawunti leyi nga yimisiwa, vona [Completion of Declarations external manual](#).

Loko mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke a hundzisa mpimo wa yimiso eka nkarhi wun'wana na wun'wana wa yimiso wa akhawunti, mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke a nga koti ku yimisa swibalo swin'wana na swin'wana kumbe VAT enkarhini wolowo handlekaloko o hakela akhawuti ya yena leyi yimisiweke kumbe a endla tihakelo ta swiphemu eka akhawunti leyi yimisiweke enkarhini wa nkarhi wolowo.

Loko mukhomi wa a hundzisa mpimo wa yena wa yimiso wa swibalo swo engetelela kumbe VAT wu ta cincerwa eka hakelo ya khexe naswona mukhomi wa akhawunti u ta laveka leswaku a endla hakelo hi ku tirhisa eFiling, EFT kumbe hi endlelo rin'wana na rin'wana ra le tlhelo ra hakelo ya Khasitomo eka xiyimo lexi eFiling yi nga kumekiki, ku fikela

nkarhi lowu mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke a engetelaka mpimo kumbe ku hakela hi ku helela kumbe hi xiphemu akhawunti leyi yimisiweke.

Loko siku ri wela eka siku ro wisa kumbe ku hela ka vhiki, hakelo yi fanele yi humelela eka siku ra ntirho ro hetelela ku nga si fika siku leri.

Ku pfuneka eka mafambiselo no hakela akhawunti leyi yimisiweke langutisa [Payments external standard](#).

Mivuyiselo ya timali leyi faneleke ku hakeriwa tllayente yi ta susiwa eka mukhomi wa akhawunti wa akhawunti leyi yimisiweke loko akhawunti leyi yimisiweke yi ri karhi yi kolota. Leswi swi ta tirha ntsena laha ku nga akhawunti ya mutundzi leyi yimisiweke. Ku kuma vuxokoxoko eka phurose, u nga languta Refunds and Drawback External Standard.

Xitatimende xa Akhawunti ya Khasitomo (CSA)

Emakumu ka nkarhi wa yimiso wa akhawunti; CSA yi ta kumeka eka [eFiling](#) naswona loko [eFiling](#) yi nga ri kona mukhomi wa akhawunti a nga tihlanganisa na SARS Contact Centre.

Mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke u fanele a tiyisisa leswaku:

- Tiakhawunti ta yena leti yimisiweke i ta ntiyiso no hetiseka;
- Tikhirediti tin'wana na tin'wana leti nga averiwangiki helo ti ololoxowile ku nga si fika siku ro hetelela ra nkarhi wa xitatimende; na
- Xikweleti xin'wana na xin'wana lexi kayiveleke ku hakeriwa xi hakeriwa hi swipimelo leswi hlamuseriweke swa hakelo.

Mukhomi wa akhawunti leyi yimisiweke u fanele a va na mfikelelo eka eFiling ku vona CSA. Laha eFiling yi nga ri ki kona, Hofisi ya le Rhavini kumbe Customs Compliance Centre (CCC) yi ta pfuneta tllayente hi ku kuma CSA kumbe vuxokoxoko bya thiransakixini ku suka eka sisiteme.

Xitsundzuxo xa nkoka: [Languta Customs eAccount on eFiling External Manual](#).

I tifomo tihi?

Hakelo yi fanele yi endliwa hi ku tirhisa eFiling naswona loko eFiling yi nga koteki, malunghiselelo ya le tlhelo ku fanele ku pfumelelaniwa hi wona; u nga langutisa Xiletelo xa le handle xa tihakelo ku kuma vuxokoxoko byo tala.

Xana swi teka nkarhi wo leha ku fika kwihi ku yimisa tihakelo?

Tihakelo ti nga yimisiwa eka nkarhi wo fika makumenhanrhu (30) wa masiku. Eku hetisiweni ka nkarhi wa yimiso, tllayente yi pfumeleriwele masiku yo engetelela ya kombo (7) ku endlela ku hakela akhawunti.